

ЦПЕНА:

За Црну Гору на годину 8 круна, на по године 4 круне.
За Аустро-Угарску Босну и Херцеговину на годину 12 круна, на по године 6 круна.
За све остале земље годишње 20 франка у злату, на по године 10 франка у злату.
Претплата се прима само у годишњим и полугод. роковима.
Поједини број 20 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Власник: Државна Штампарија

Издаје суботом

Одговорни уредник: С. Рамадановић

СЛУЖБЕНИ ДИО

МИ

НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Иностраних Дјела, Председника Нашег Министарског Савјета, постављамо: за Књ. отправника послова у Цариграду Јова Поповића досадашњег начелника поштанско-телеграфског одјељења Књ. Министарства Унутрашњих Дјела.

Наш Министар Иностраних дјела, Председник Нашег Министарског Савјета нека изврши овај указ.

Цетиње, 28. новембра 1909. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Иностраних Дјела,
Председник Министарског Савјета,
Др. Л. Томановић с. р.

МИ

НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На Приједлог Нашег Министра Иностраних Дјела, Председника Нашег Министарског Савјета, а по саслушању Нашег Министарског Савјета, ријешили смо и рјешавамо:

да се Душан Греговић, Књ. отправник послова у Цариграду стави на расположење.

Наш Министар Иностраних дјела, Председник Нашег Министарског Савјета нека изврши овај указ.

Цетиње, 28. новембра 1909. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Иностраних Дјела,
Председник Министарског Савјета,
Др. Л. Томановић с. р.

МИ

НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Финансија и Грађевина постављамо:

за цариника царинарнице андријевичке Јова Врбицу, досадашњег вршиоца дужности цариника царинарнице Цетињске.

Наш Министар Финансија и Грађевина нека изврши овај указ.

Цетиње, 26. новембра 1909. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Финансија и Грађевина,
Душан Вукотић с. р.

МИ

НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Војног производимо:

у чин официра народне војске подофицире народне војске: Трипка Митрића и Новицу Блечића из баталиона Жупе Пивске.

Наш Министар Војни нека изврши овај указ.

Цетиње, 28. новембра 1909. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
Бригадир Митар Мартиновић с. р.

МИ

НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Војног ријешили смо и рјешавамо:

да се пјешадијски поручик Воин Павићевић и потпоручик Илија Раичковић отпусте из државне службе у интересу исте.

Наш Министар војни нека изврши овај указ.

Цетиње, 26. новембра 1909. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
Бригадир Митар Мартиновић с. р.

НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Војног а по саслушању Нашег Министарског Савјета ријешили смо и рјешавамо:

да се официр народне војске Томица Радовановић из Баталиона Горњо-Кучког, стави у пензију која му по годинама службе припада.

Наш Министар Војни и Наш Министар Финансија и Грађевина нека изврше овај указ.

Цетиње, 26. новембра 1909. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант
Бригадир Митар Мартиновић с. р.

Министар Финансија и Грађевина,
Душан Вукотић с. р.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

ЗАПИСНИК I. ПРЕХОДНОГ САСТАНКА
ЦРНОГОРСKE НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
држаног 18. новембра 1909. г.

Председавао

Ј. Милић

Секретари:

М. Требишанин, Р. Бошковић

Почетак у 9 сати прије подне.

Присутни су сви чланови књ. владе осим министра правде.

На позив министра унутрашњих дјела Ј. Пламенаца, посланици су се, по убицајеном реду, упутили у цркву на позив Св. Духа, а по повратку председничко мјесто заузео је председник верификационог одбора Ј. Милић, који је предложио а Скупштина усвојила за привремене секретаре: М. Требишанина и Р. Бошковића, иза чега се приступило избору часништва скупштинског, па су изабрани: за председника Марко Ђукановић, за потпредседника Јанко Дрљевић, а за секретаре: Сава Драговић и Душан Петровић.

Затим се председник Ђукановић, у име председништва захвалио на указаном му повјерењу.

Сједница је закључена у 10 $\frac{1}{2}$ сати прије подне, а идућа ће се накнадно заказати.

Секретар
Д. ПетровићПредседник
М. ЂукановићЗАПИСНИК I РЕДОВНЕ СЈЕДНИЦЕ
ЦРНОГОРСKE НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
држане 19. нов. 1909. год.

Председавао председник

М. Ђукановић

Секретар
Д. Петровић

Почетак у 9 сати прије подна.

Присутни су сви чланови књ. владе осим министра правде.

Председник Ђукановић отвара I редовну сједницу и позива посланике, да саслушају указ Књазу Господара, којим се отварају сједнице Народне Скупштине.

Председник Министарског Савјета и министар иностраних дјела д-р Л. Томановић чита указ Књазу Господара о отварању сједница Народне Скупштине. Посланици су читање указа саслушали стојећи, и попутали га са бурним: Живио Господар!

Иза тога се приступило подјели посланика на одсјеке у смислу чл. 19. у вези с чл. 3. пословника скупштинског, па су ушли:

у I одсек: А. Андрић, Ф. Протић, Бл. Бошковић, Ђ. Дрецу, Д. Петровић, П. Радовић, Р. Бошковић, С. Ковачевић, П. Добрецовић, С. Вулетић, Ј. Спасојевић, М. Вучинић, С. Драговић, д-р С. Дрљевић, кадија Караџузовић, С. Бошковић, Кр. Томовић, Ф. Јерговић, М. Бојовић, Р. Радовић, Р. Раковчевић и М. Дожић;

у II одсек: Ст. Булатовић, Шћ. Мартиновић, И. Јовићевић, О. Рњез, Ј. Ме-

медовић, Л. Петровић, Ј. Милић, Ј. Вретић, М. Татар, митрополит Митрофан, М. Кнежевић, М. Николић, д-р Л. Томановић, А. Поповић, М. Миличковић, М. Лукачевић, М. Драговић, М. Требишанин, Ј. Ресулбеговић, Ж. Драговић, Ф. Вујовић и Ј. Гојнић; и

у III одсек: М. Радовић, М. Буквић, П. Јовановић, В. Кривокапић, Ф. Челебић, Кр. Поповић, Кр. Шарановић, Д. Вукотић, Д. Радовић, Н. Савовић, Ј. Пламенац, М. Мијушковић, С. Кривокапић, Ђ. Милановић, М. Ђукановић, И. Капичић, Ј. Дрљевић, Б. Вујошевић, Ј. Поповић, Н. Грујић, Г. Протић и Ј. Вукотић.

Послије тога су одсјеци у смислу чл. 20. пословника изабрали себе председнике, секретаре и по једног члана у одбор за молбе и жалбе, а на име:

I одсек: за председника Блажа Бошковића, за секретара Рада Радовића и за члана у одбор за молбе и жалбе Сава Бошковића;

II одсек: за председника Шћена Мартиновића, за секретара Станка Булатовића и за члана у одбор за молбе и жалбе Лабула Петровића; и

III одсек: за председника Малина Радовића, а за секретара као и за члана у одбор за молбе и жалбе Михаила Буквића.

Сједница је закључена у 10 сати прије подна, а друга ће се накнадно заказати.

Секретар
Д. ПетровићПредседник
М. ЂукановићЗАПИСНИК II РЕДОВНЕ СЈЕДНИЦЕ
ЦРНОГОРСKE НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
држане 21. новембра 1909. год.

Председавао председник

М. Ђукановић

Секретар

Д. Петровић

Присутни су г. г. министри: д-р Томановић, Д. Вукотић и М. Мартиновић.

Сједницу је отворио председник Ђукановић у 9 сати прије подне, и наређује прозив посланика, послје чега се конститује довољан број посланика за пуноважно рјешавање.

Прочитани су и усвојени записници I предходног састанка и I редовне сједнице.

Прочитане су у изводу молбе и жалбе и упућене одбору за исте, а на име: Борка Мићановића с друштвом из Пиве, Вука Бојовића с друштвом из Жабљака, Мојсија Поповића из Брскута, Маше Мићетић из Улчица, Миливоја Зарубице из Дробњака, Сима Николића из Пиве, Сима Радовића из Језера, Стојана Ивановића са Златице, Станише Станића и друга с Пелева Бријега, Стане Ђоковић из Никшића, Тодора Комненића с Пилатоваца, Милете Булатовића из Колашина, Перише Машковића из истог мјеста, Јована Жугића, Ђура и Вида Мартиновића с Цетиња, Тодора Тиодоровића из Зете, Анђе Бошковић из Котора, Милића Станишића из Подгорице и Милосава Ђуровића с Цетиња.

Прочитане су у цијелим честитке упућене из народа Народној Скупштини приликом њеног отварања, и то: Ђура Јововића с друштвом из Никшића, Милоша Лекића с друштвом из Сеоца, Блажа Беговића с другом с Ријеке, Марка Замбеле из Лијева Ријеке, чиновника барског обласног суда, Велише Лазовића с друштвом из Подгорице, Јевта Неневића с друштвом из истог мјеста, Луке Лекића с Вира и Јова Жугића из Призрена.

Прочитана су писма осутних посланика: архиепископа Милиновића и Маша Ђуровића, у којима извјештавају Народну Скупштину, да не могу, ушледе болести њеним сједницама присуствовати.

Затим председник Ђукановић извјештава Народну Скупштину, да је накнадно изабрани посланик за капетанију андријевачку Зарије Вуковић поднио своје пуномоћје о томе и да ће се исто упути верификационом одбору на пријеглед и оцену.

Даље, прочитана су три указа Књазу Господара о подношењу Народној Скупштини на рјешавање законских приједло-

га о: јавним правозаступницима, трговачком закону и поступку судском у кривичним дјелима. Читање указа саслуша, но је стојећи и попрћено са бурним: Живио Господар!

Председник Ђукановић предочава прописе чл. 24. пословника, по коме треба 24 сата да протече од кад се законски приједлози поднесу и раздаду док се одбори изаберу и отпочну на истима радити. Такође помиње и досадашњу праксу, да се одмах по раздавању приступило избору одбора и претресању тих приједлога, према чему мисли, да Скупштина, ако је вољна, може наставити ту праксу.

М. Татар не мисли, да се мора чекати 24 часа па да се приступа избору одбора, већ да се прије тога времена не смије законски приједлог претресати.

Председник Ђукановић одговара М. Татару, чита чл. 24. пословника и на основу њега утврђује тачност и јасност својих навода, што и Скупштина одобрава одбацујући досадашњу праксу.

Р. Бошковић истиче ранију праксу, по којој се уз сваки законски приједлог подносило и мишљење Државног Савјета о истом, што овога пута није учињено.

Председник Ђукановић одговарајући предговорнику, вели, да ће се такво мишљење Државног Савјета поднијети одборима, гдје га може сваки посланик видјети.

Р. Бошковић истиче да би било правилније као што се и до сад практиковало да сваки посланик има уз законски пројект и мишљење Државног Савјета.

Ђ. Дрецу налази, да је дужност Скупштине, да се обавијести о околностима, које су дале повода образовању Великог Војног Суда у Колашину, као и о његовом раду, па мисли, да би потребно било, да влада обавијести Скупштину о томе.

Председник Ђукановић изјављује, да ће се свакако замолиги влада, да то учини кад буде за исто спремна.

Председник Министарског Савјета и министар иностраних дјела д-р Томановић вели, да би за то требало одредити један дан, јер влада није приправна да одмах то учини, али ако хоће Скупштина да се одмах о томе говори, влада може то учинити само укратко, док за исцрпан извјештај потребно је времена.

Председник Ђукановић мисли, да би боље било причекати који дан, са чим се и Скупштина сагласила.

Сједницу закључује у 10 сати прије подна, а идућа ће накнадно заказати.

Секретар
Д. ПетровићПредседник
М. ЂукановићЗАПИСНИК III РЕДОВНЕ СЈЕДНИЦЕ
ЦРНОГОРСKE НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
држане 22. новембра 1909. г.

Председавао председник

М. Ђукановић

Секретар

Д. Петровић

Присутни су г. г. министри: д-р Томановић, Мартиновић, Пламенац и Вукотић.

Сједницу је отворио председник Ђукановић у 9 сати прије подне.

Прочитан је и усвојен записник прошле сједнице.

Прочитане су у изводу и упућене надлежном одбору молбе и жалбе: Стеве Дрекаловић с Цетиња, Андрије Калугеровића с друштвом с Луботина—чију молбу посланик Дрецу узима за свој приједлог; Јованке Лабан из Полимља и Зоге Ђелошевић из Затријепаца.

Пријешло се на дневни ред: Избор одбора за проучавање поднесених законских приједлога. Тога ради су се посланици упутили у одсјеке, па су ови изабрали: —

а) у одбор за проучавање приједлога закона о кривичном судском поступку: Ф. Протића, Р. Радовића, А. Поповића, О. Рњеза, Д. Радовића и Н. Грујића;

б) у одбор за проучавање приједлога трговачког законика: Кр. Томовића, П. Радовића, Л. Гојнића, Шћ. Мартиновића, С. Кривокапића и Кр. Шарановића; и

в) у одбор за проучавање приједлога закона о јавним правозаступницима: М. Дожића, Ђ. Дрецуна, М. Николића, М. Кнежевића, И. Капићића и М. Радовића.

Председник Ђукановић упућује одборе на организовање и што бржи рад, а за тим је закључио сједницу у 10 сати прије подне, а други ће с дневним редом наредног дана.

Секретар
Д. Петровић

Председник
М. Ђукановић

Цетиње, 27. новембра.

Биоградска министеријална „Самоуправа“, донијела је уводни чланак о пресуди нашег Великог Војног Суда у Колашину и о биоградским демонстрацијама, против те пресуде који нас је изненадио.

Кад је Црна Гора била на прагу рата, још у почетку фебруара ове године, пензионирани командир Митровић, отпуштени из службе поручик Бојовић и потпоручик Ђинович, организују зајеру, о којој власти ништа нијесу могле опазити, осим што је Митровић изазвао сумњу својим држањем у оно критично доба, те је био кажњен лишењем командирског грба.

Томе велеиздајничком раду пружила се згодна прилика овога лета отварањем рада на колском путу од Матешева до Андријевице као и зидањем дивизионе команде у Колашину, која је грађевина била уступљена подузмачу Илији Бојинину Петровићу за сто и два наест хиљада перпера.

Прво дјело тога зајереничког рада појавило се у слатинској општини, гдје је главни кмет Рачић окупљао људе и чинио да му заклетву вјерности полажу у намјери обарања постојећег стања у земљи. На позив власти, Рачић се самодевети одметнуо по шумама, гдје је примао наредбе Ђиновичеве, који најпослије подиже своју чету под барјаком, под изговором тобож да хвата одметнуте Слатићане. Кад је чета посумњала, зауставила се и принудила Ђиновича, да јој каже куд је води; и кад је чула његову издајничку намјеру, Ђинович је на свом коњу морао тражити спаса кроз шуму и ноћну помрчину.

Сву озбиљност тога похода Ђиновичева открило је бјегство преко границе поменутих Митровића и Бојовића и поручика Ивановића са неколико рођака, који су имали напад учинити на војна слагалишта у Подгорици; и зато је био састављен Велики Војни Суд, који је у

Колашину по том велеиздајничком покушају радио од почетка септембра, и утврдио исказима оптужених, да је зајереничка организација према свом плану имала најприје освојити војна слагалишта у Васојевићима и Кучима, као услов за даљи успјешан рад на обарање постојећег стања у земљи.

Све је ово у главноме било познато преставнику Краљевине Србије на Цетињу, који је на најпозванијем мјесту тражио информације ради обавјештања своје владе, које су му биле чак и диктиране; и ми смо увјерени да их је г. Петровић у најбољој намјери саопштио својој влади.

А „Самоуправа“ вели: „у Биограду се још ништа поуздано не зна о резултату истраге по Васојевићкој афери;“ одакле слиједи да влада г. Пашића или не вјерује најављеницима информацијама свога представника са Цетиња, или сматра, да дјело више изложено није заслужило изречену пресуду, као што је г. Пашић сматрао позив на грађански рат у Црној Гори, штампан у Биограду концем маја 1907., дјелом дозвољеним. У првом случају, ако „Самоуправа“ не вјерује најављеницима информацијама свога представника са Цетиња, није добро; ако ли вјерује, па ипак оправдава биоградске демонстрације „дубоко револтованим хуманим осјећајима“ — то је још грђе; али је најгрђе њезино жаљење, само што су те демонстрације „удриле на својину приватних појединаца“ и што „тај непотребит елемент, ван сваке сумње, ни у колико није допринио ни достојанству ни снази манифестације“... И још нас чини одговорним велећи: „ван сваке је сумње, да би аутентична обавјештења од стране цетињске владе суду јавног мишљења у Србији пружила могућност за одмјереније исказивање осуде и тиме појачала њено достојанство и снагу“.

Дакле, орган биоградске владе само жали полупане прозоре, и жали што с тога демонстрације нијесу биле снажније, приписујући их „дубоко револтираним хуманим осјећајима“, а не види у тим демонстрацијама признање моралног саучесништва у злочинству, које се справљало не само Црној Гори него и Српству!

Видају ли се тако старе ране? Појачавају ли се тако братске везе

између Србије и Црне Горе? Захтијева ли то мудрост државничка?!

По нашем суђењу, то је или махнитост, или издајство свете српске ствари.

Положај Италије у тројном савезу.

Скоро је почео излазити у Италији нови лист „Corriere del Mattino“, за којега се држи да стоји у вези са Ђолитијевим министарством. — У једном од посљедних бројева поменути лист донио је занимљив чланак о положају Италије у тројном савезу, те се мисли да је тај чланак потекао из пера једног од виђенијих италијанских генерала. У чланку се најприје истиче, да је уговор на коме се оснива Тројни Савез тајанствен, и да су непознате обавезе наметнуте појединим чланцима тога уговора, у погледу једне наспрам друге двије државе које су у савезу. — Многи држе да тај савез није довољан са сигурност Италије и мир у опште док други кажу да је потребан, те је постављено питање, били се друкчије могло погледати на ствар и ова позитивније расправити? Писац чланка налази да може, те је покушао да испита вриједност и моћ Тројног Савеза, с погледом на остале дипломатске комбинације.

Тим поводом изнио је статистички преглед у цифрама о снази Тројног Савеза и Тројног споразума, као и Италије на посе, који овдје доносимо:

1. Снага Тројног Савеза.

а) Сувоzemне силе: војних корпуса: њемачких 23, аустријских 15, талијанских 12, укупно пјешадијских дивизија 1 и 11. позива 177.; укупно коњаничких дивизија 16.; топова 9.544, — свега сувоzemних сила 4.550.000 људи.

б) Поморске силе: оклопњача 61; оклопљених и заштићених крстарица 100; тонелаже 1.217.757; топова 4.202; торпиљера 238, подморских лађа 12.

II. Снага Тројног Споразума.

а) Сувоzemне силе, (Француске и Русије): француских војних корпуса 20, руских 26; пјешадијских дивизија 1, и 11. позива 163, коњаничких дивизија 31, топова 8.972, свега 4, 085.000 људи.

б) Поморске силе (Енглеске, Француске и Русије): оклопњача 106, заштићених и оклопљених крстарица 280, тонелаже 2.888.322, топова 8.635, торпиљера 533 подморских лађа 158. —

Писац закључује да је доста упоредити горње бројке, па да се свако увјери, да је на мору Тројни Споразум много јачи, него Тројни Савез, а да га на копну скоро достиже. Године 1914. поставиће се питање гдје се Италија има одлучити. У случају, да би иступила из Тројног Савеза, приступивши Тројном Споразуму, то би се могао створити Четворни Савез.

Италија се не би могла опријети опасностима, којима би се изложила иступом из Тројног Савеза, него јемством позитивног савеза. Претпостављајући, да је ово питање ријешено, писац се враћа опет на ову статистику.

1. Сувоzemне силе Италије: 12 војних корпуса, 25 пјешадијских дивизија, 3 ко-

њаничке дивизије, 1680 топова; свега 800.000 људи.

Поморске силе Италије: 17 оклопњача, 36 оклопљених и заштићених крстарица, 353, 351 тонелаже, 1310 топова, 105 торпиљера и 7 подводних лађа.

Кад би се пак Италија придружила савезу са Француском, Енглеском и Русијом, војничка снага двају савеза овако би изгледала:

1. Сувоземна снага.

а) Њемачке и Аустрије: 38 војних корпуса, 140 пјешадијских дивизија, 14 коњаничких дивизија, 7864 топова, свега 3.750.000 људи.

б) Француске, Русије, Италије и Енглеске: 58 војних корпуса, 200 пешачких дивизија, 34 коњаничке дивизије, 10.652 топа; свега 4.885.000 људи.

II. Поморска снага.

а) Немачке и Аустрије: 44 оклопњаче, 64 крстарице, 2892 тона, 133 торпиљера и 5 подводних лађа.

б) Француске, Енглеске, Русије и Италије: 123 оклопњаче, 244 крстарице, 9.645 топова, 638 торпиљера и 165 подводних лађа.

Ове бројке јасно говоре о надмоћности Четворног Савеза на копну и на мору над аустро њемачким савезом. Кад би се Италија придружила Француској, Русији и Енглеској — без икакве освајачке намјере — коначно би се свеле на ништа амбиције, пожуде и пустиловни дух германско-мађарске скупине. Талијански народ нема потребе да остане у савезу, чије му обавезе нијесу познате и који не удовољава његовим народним тежњама. У новом савезу и мир би био јаче осигуран, јер су Енглеска, Русија, Француска и Италија искрено заузеле за мир, дочим су Њемачка и Аустро-Угарска у посљедње вријеме посизале више пута за мачем.

Писац ове нове комбинације очекује и већих користи. Не само што би status quo био зајемчен, него би се могла уредити и нека народносна питања, као што су: балканско питање, давање аутономије Еласу и Лонтригији, Трентину и Трсту, а постигло би се и то, да би се ограничила да. а наоружавања, јер би једни били увјерени, да их други неће достићи, а други, да је узалуд напуњати се до немогућности.

КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

Реформа календара у Русији. Као што изгледа, питање о реформи календара у Русији приводи се крају. Члан Државног Савјета, В. М. Андреевски, поднио је Савјету пројект о претварању јулијанског календара у григоријански. Гласови који су се по поводу тога појавили у штампи иду такођер у прилог те реформе, сматрајући да је она потребна према данашњем духу времена, ма да није искључено да ће ипак наићи на многе противнике који различито схватају ствар.

Реформа календара у XVI вијеку изведена је на сасвим прост начин. Установљено је наиме било да се 5. октобра 1582. године рачуна за 15-ти, т. ј. да се дотадашњем рачуну додају просто још

тком познавања тачности чистоте и рада с планом и предрачуном. Па и сами њихови учитељи — мајстори — не познају ове веома важне особине свакога ваљаног рада те онда није ни чудо што им ученици немогу бити бољи. Међу тим борба је све већа и већа с фабричком индустријом. Потрошач тражи тачно, чисто и лијепо уређено а то може боље машини од мајстора. Ако поручимо код наших мајстора макар један сто наплатиће нам два пут више и неће бити лијепо и онако тачан и чист као што нам га страни фабриканти нуде и продају. Из овога излази, да би занати напредовали потребно је да буду на таквој висини да их ни фабричка индустрија неможе достићи. Радови наших занатлија ваља да су вјештачки рукотвори које машина не може да начини. За ово опет треба стручних школа, а да би ове напредовале требају шу основној школи будуће занатлије припремати на рад с планом и предрачуном. Има још један узрок који смета напредовању наших заната. Тај је узрок опет наш занатлија који нехотично гријеши јер и цео други свијет гријеши у истом правцу. Обично се данас на занате гледа мање више преко рамена. Занатлији се допада више мјесто једног општинског писара, зато што овај не ради тјелесне послове већ сједи у топлој соби немарећи за његов занат којему двојином више доноси. Стога је он рад да му син буде пријед господи ма и најмањи него занатлија. А кад човек сам подијењује свој посао онда с каквим правом може тражити од других да му га поштују? Ко се онда може надати да ће дотичнога бити ваљан рад? А да овога неби било, школа треба да пречисти погледе на тјелесни рад, да упути свакога да је и умни и тјелесни рад подједнако частан кад се поштено ради.

ЛИСТАК

Ручни рад у мушкој школи

(Наставак).

Овај очигледни успјех њихове воље и, ма неочејиву вриједност за наставу. Вредноћа и љубав која се рађа радом ученичким не примјећује се, али се на крају види колика је воља школовања. Наставник види у раду развиће тијела, руке и ока, мишљења, воље и љубави к постојању у раду и ако ученик има пред очима само постигнути успјех — са умјењем расте и стваралачка моћ ученика а с њом у вези и радост. Из овога излази постојање које има неочејиве вриједности за васпитавања. Чврста се воља не постиже само ријечима већ мора радом да се створи у васпитанику. Смијешно би било питали дали овакве прилике пружају историја, физика рачун ит.д. да у ученику образују јаку вољу. Ученик који се научи да све тешкоће савлађује неће лако понустити ни у другим пословима. Узмемо ли да је сваки почетак тежак, можемо очекивати да ће се у ученику све врлине зачети. Дошло је већ вријеме да се школа више не сматра као завод и фабрика у којој ће се фабрицирати знање и умјење, већ за васпитни завод из кога треба да излазе људи са јаким вољом, вриједни и умјетни са стваралачком моћи која је јако потребна нашем народу, јер наша раса треба да добија постојање и сталност ако хоће да живи и напредује.

Важност ручног рада у погледу национално-економном

До сада смо разматрали ручни рад с чисто педагошког гледишта и видјели од

колике је важности за васпитање. Но с обзиром на будућност наше омладине ручни рад је важан и у погледу национално-економном. Основноје школи задатак да даје основе свему оном што ће њеном будућем грађанину напосе а и цијелом народу у опште одвећ потребно бити. И ручни рад је једна од таквих потреба која спрема за практични живот, било у погледу рада с планом и предрачуном или у погледу спремања да буде њен васпитаник довитљив и умјешан. И што је доба културније тиме ће друштво све више и више брига и задатка повјеравати школи као неопходној културној установи а све ће их мање бити у породици којој се све више и више остављају новије и јаче борбе за живот и опстанак. Док је прије породица учила ученика да буде послушан и вриједан, радан и умјешан умним домаћим пословима докле се сад све то оставља школи да она то спреми у свом васпитанику а родитељи да се брину о насущном хљебу. А кад школа развије у ученику поштовање тјелесног рада, кад му да умјешност онда неће бити ријетко да се види ученик како се услободним часовима код куће труди да штогод начини. Још ако се у школској радионици граде и такви предмети који се могу употребити на дом у који се могу поклонити другоме или чак продати другоме као н. пр. у Шведској и Норвешкој, онда ће несумњиво школа утицати у погледу привредноме на ученика па и на цео народ. Ученик може још док је у школи по што год спремати за кућу а кад ти малишани порасту онда ће умјети да смишљају и сами нове предмете и моћи да их пријед начини; умјеће и својима млађима да показују а змиње доба које данас селаци проводе у беспосличењу провешће у раду.

10 дана. Али тај додатак није ипак гарантовао григоријанцима да у будуће неће бити неправилности, те је по томе било ријешено, да се од четири наступајуће вјековне године рачуна преступном само једна, а не све четири као раније, због чега је јулијански календар још више заостао за григоријанским.

Свакако требао би исправке и један и други календар да се правилно сједине.

Споразум јужнословенских позоришта. Управа биоградског Народног Позоришта узела је иницијативу, да с осталим јужнословенским позориштима у Софији, Загребу, Љубљани и Новом Саду склопи један споразум, по коме би се дотична позоришта узајамно обавјештавала не само о репертоару, као до сада, већ и о другим позоришним приликама. У тим би се извјештајима налазили подробици подаци о игри глумаца, о коадимима који се представљају, о приходима и расходима и др. Ово узајамно обавјештење послужило би како за студију јужнословенских позоришних прилика, тако и за развитак јужнословенске позоришне умјетности. — Успјех тога настојања већ је то, што је о прослави четрдесетогодишњице биоградског Нар. Позоришта на једном састанку управитеља биоградског, софијског, новосадског и загребачког позоришта претресен приједлог о наизмјеничном гостовању јужнословенских позоришта у појединим јужнословенским земљама. Тада је утврђено да гостовања почну од марта 1910. — Гостовање би отпочело бугарско позориште у биоградском Народном Позоришту: са два бугарска и једним руским коадимом. Послије ових представа бугарско позориште отишло би у Загреб. За то вријеме пак чланови хрватског казалишта гостовали би у биоградском Народном Позоришту, а послје би отишли у Софију.

Друштво за приређивање народних сијела. У Кикинди (Банату) основано је друштво под горњим именом. Задаћа му је да учи народ знању, лијепим обичајима и све му што је добро и лијепо. Лани је ово друштво преко зиме одржало један анафабетски течај. Ове године отвориће друштво четири таква течаја, на чегири краја варошка, само да може више људи похађати течајеве. С онима који су лањске зиме свршили течај, одржаће се течај за понављање, да не забораве оно што су научили и да уче даље још више. Друштво ће приређивати поучна предавања за народ са сликама. Тако ће народ да чује живу ријеч, опис ријечима, а уједно ће видјети слику пред собом и све боље разумјети и упамтити. Друштво ће помоћу тамошње Српске Женске Добротворне Задруге уредити школу за ратарске жене, у којој ће их учити за бадава како се кува, како се дјеца његују, гдје ће слушати поуке о чувању здравља, учити разне кућевне послове итд. Осим тога друштво ће отворити течај за образовање трговачке и занатлијске омладине српске, што је управо за похвалу.

Слике из историје хришћанске цркве. Тако се зове најновија књига г. Ивана Маширевића, протопрезвитера и катихете у Срп. Вел. Гимназији Карловачкој, која ће за који дан угледати свијетлост. Књигу је одобрио св. Архиепископски Синод за уџбеник у свима ономашњим средњим школама, али ће особито добро та књига доћи и свој осталој нашој омладини, па и многим српским домовима, јер ће у њој наћи јасно и прегледно приказану не само ону историју хришћанске цркве, него и лијепо обрађену историју српске православне цркве. Како је та историја тјесно везана са оним историјом српског народа, то ће се отуд моћи свако дијете у главним цртама упознати и са целокупном прошлошћу српског народа. Књига Ив. Маширевића обухвата наиме Српски Народ од најранијих историјских дана, како се за њега знаде, па све до данашњег доба. Иста је украшена лико-виша разних светитеља од познатих српских умјетника: Уроша Предића, Паје Јовановића, Ђорђа Крстића и др. — Цијена је до сад непозната.

Хемија свакидашњег живота. Г. Александар Крстић, професор у Србији, превео је са њемачког, шестог поправљеног и попуњеног издања и дао у штампу књигу професора др-а Ласара Копа под горњим насловом.

О вриједности те књиге најбоље говори тај факт, што је она до сада преведена на ове језике: *енглеки, фински, француски, јеврејски, италијански, јошански, португалски, руски, шведски, јошански, и чешки*, а сад се преводи на *индијски, грчки, маџарски и румунски*. Осим тога је она код њемаца удешена екстраграфски за употребу слијепих, а у Њујорку се у енглеским школама и с енглеским напоменама употребљава као њемачка читанка.

То се дјело одликује с једне стране строгом научном тачношћу, а с друге, поред необичног интересантног излагања третираних питања и *врло лако*

поимљивошћу. У њему су на по све методички начин популарисани успјеси Хемије с погледом на *свакодневне потребе наше*, индустрију, трговину и на опште културно развиће.

У тој ће књизи читаоц наћи врло интересантне податке о томе како индустрија јефтини производи вјештачка ђубрила, као и све остало о успјешном гајењу биљака. У њој су наведени тачни подаци о исхрани људи, о производњи вина, пива и ракије, о производњи ливеног и ковог гвожђа, челика, о најновијим лековима, о карболној киселини, салицилној киселини, антипирину итд. итд., једном ријечи у овој се књизи *објашњавају сви односи између Хемије и нашег свакидашњег живота*.

Књига садржи дванаест одјељака, са 24 слике у тексту, а изијеће преко 22 штампана табака, на финој сатинираној хартији, у елегантном платненом повезу, са сликом и златним словима на корицама, те ће бити готова до 1. јануара 1910. године. Цијена јој је 4:50 дин. (односно перпера).

Претплату треба слати *издавачкој књижари Милана Андрића у Нишу (Србија)*.

Омладински лист „Зора“. Српско академско друштво „Зора“ у Бечу покреће с новом годином лист за омладину под истим именом.

Као што се у апелу каже, лист ће по свом правцу, сврси и укусу бити модерна ревија, те ће у њему наћи мјеста не само омладинска, него и сва важнија питања савремене културе, која обиљежавају наше доба, показују тенденције његовог развића и одређују нове стазе његовом току.

Лист ће излазити један пут мјесечно, сваког првог, на три штампана табака, сем у фебријално доба (јули и август) кад настаје прекид. Цијена ће се одредити накнадно, чим се сврше преговори ради штампања листа.

Писма, упите и све што се односи на лист треба слати на адресу: **Redaktion der „Zora“ Wien IX Hebragasse 1, Tür 10.**

Примили смо са захвалношћу:

Etat économique de la Serbie, depuis l'occupation de la Bosnie-Herzégovine jusqu'à l'annexion (de 1778 à 1908.) од Косте Стојановића, бив. министра пољопривреде, трговине и индустрије у Србији. Издање листа „La Question Serbe“. Биоград 1909. Нова штампарија „Давидовић“. Цијена?

La Bosnie et l'Herzégovine, conférence tenue à la Société de la réciprocité slave à St. Petersburg, le 12. avril 1909. од Душана Васиљевића, подпредседника српске народне организације у Босни и Херцеговини. Издање поменутог листа. Биоград, 1909. Нова штампарија „Давидовић“.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Из Народне Скупштине. У четвртак иза подна прочитан је у Скупштини пројект „закона о јавним правозаступницима“, који је био у начелу усвојен, затим су прочитани укази Њ. Кр. Височанства Господара, којима се овлашћују: министар иностр. дјела да поднесе скупштини пројект „закона о подјели границе између Висојевића и Гусиња и министар војни да поднесе пројект „закона о војно-кривичном поступку“. Јучер је пак у Скупштини прегресан у појединостима „закон о јавним правозаступницима“ који је примљен са великом већином гласова. По томе су прочитани нови укази Њ. Кр. Височанства Господара с којима се овлашћују: министар правде да поднесе Скупштини пројект „закона о таксирању извршних судских пресуда по грађанским споровима“, а министар финансија и грађевина да поднесе пројект „закона о порезу на алкохолна пића“.

Личне вијести. Прев. архиепископ барски, г. Ш. Милиновић, присуио је јучер овамо, да присуствује сједницама у Скупштини.

Наши исељеници. Ових дана стигао је на Цетиње, на повратку из Америке, виши број наших исељеника. — Све су то млади људи, који су зарадили по коју пару, те их је повукла жеља за овом грудом рођене земље. — Како нам кажу, на путу су за овамо још многи други, што је најбољи доказ да Црногорац, ма гдје био, чезне за својом отаџбином, држећи се вазда оне пословице: „своја кућица своја слободица“. Речени су приликом свога бављења овдје, изразили жељу да приступе руци Његовог Краља. Височанство Господара, која им је жеља и испуњена, те се Његово Краљ. Височанство Господар благоизволило милостиво распитивати о њиховом стању и приликама остале наше браће у Америци.

Из дјевојачког Института Царице Марије. Санитетски референт, г. Др. С. Огњеновић, који је уједно и лекар овд. дјевојачког Института, ставља до знања родитељима, који имају своје кћери у Институту, да је назад двије недјеље био у истом један случај „дифтерије“ и један слу-

чај „шарлаха“, али да су болеснице одмах удаљене, те да по том није било нових случајева болијести, већ да су све ученице, које се у Институту сад налазе, потпуно здраве.

Ново освјетљење на Цетињу. Учињене су пробае за ново освјетљење у нашој пријестоници, са т. зв. „аладиновим“ лампама. Пробае су показале добар резултат, те се свјетлост коју дају такве лампе не разликује ни у колико од електричне. Што је главно пак, начин освјетљења је веома прост, јер се уза сваки директ, о ком је лампа објешена, намјести при дну истог мањи ресервоар, који се и не види, те тако није потребан спроводни канал, пошто свака лампа за себе даје освјетљење.

Стенографске биљешке. Уз овај број шаље се претплатницима посљедњи, завршни дио, Стенографских биљешака у Народној Скупштини из 1907 год., које су накнадно оштампане.

Пишу нам из **Сотонића**: — У манастиру Врањини преминуо је 16. ов. мјесеца добри и вриједни старац, свештеник **Мило Радовић**, настојатељ истог манастира, који се родно у Сотонићима, Црмничкој нахији. Служио је тачно и ревностно олтар Господњи 63 године.

Дужности свештеничке вршио је: у Сотонићима, Лимјанима, Подгору, Колашину и Врањини, на опће задовољство надлежнијих власти и парохијана. У ратовима за одбрану драгог и милог отаџства против непријатеља, био је вазда међу прве ратоборнике и јунаке, храбро и јуначки носећи крст у левици, а сабљу у десници.

За таква прегалаштва одликован је био медаљом за храброст и јунаштво. Био је живи примјер јунаштва, поштена, чојства и гостопримства, заклон сиромаша и добре руке. Лака му земља и покој души!

ТЕЛЕГРАМИ

Петроград, 23. новембра. Овдје је преминуо напрасно Војвода Ђорђе од Мекленбург — Стрелица.

Цариград, 24. новембра. Овдашњи листови доносе да је Изетпаша, шеф генералног штаба, именован валијом у Јемену.

Берлин, 24. новембра. Дописник листа „Lokal Anzeiger“ јавља из Петрограда, да је из изјаве министра рата Сухомлинова сазнао, да здравље царичино не задаје никакве бригае. — Крајем децембра, царска ће се породица повратити у Царско-је Село, гдје ће остати само неколико дана, а затим ће се настанити у зимском дворцу у Петрограду, гдје се спремају разне светковине.

Сухомлинов је имао, прилике да се сам лично увјери о добром изгледу царичином, која је неколико пута са задовољством изјавила, да је бо-равак на Криму повољно дјеловао на њено здравље.

Софија, 24. новембра. Министар финансија поднио је Собрању на ратификацију уговор са бечком „Bankverein“, односно зајма од 100 милиона франака.

Солун, 24. новембра. Власти врбују добровољцеради попуњења баталиона одређених за гоњење усташких чета. — У Мечкову, округу мелничком, једна чета, по свој прилици врховиста, поубијала је једну бугарску породицу од 8 особа.

Цариград, 25. новембра. Грчки посланик енергично је протествовао код Порте, због убиства једног грчког поднаредника са стране турских војника, на граници грчко-турској.

Хамбург, 25. новембра. Јучер по подне експлодирао је у овдаш. пливари један гасометар, услед чега је погинуло око 20 људи, а 40 их је рањено.

Париз, 25. новембра. Утаначен је споразум између четири велесиле, заштитнице Крита, о тексту одговора на турску ноту. — Одговор ће бити предан у идући петак.

Беч, 26. новембра. Данас је пред овдашњим врховним судом одпочела расправа по оптужби 53 посланика коалиције у хрватском сабору, против историчара Х. Фридрихс-јунга и одговорног уредника листа „Reichs-post“ Амбруша, због неколико чланака којима су речени по-

сланици били осумњичени за ве-леиздају и да су плаћени од Србије. — Расправа против листа „Нова Слободна Преса“ одложена је, пошто је одговорни уредник истог болестан.

Петроград, 29. новембра. Дописник листа „Вјесник“ јавља истоме из Ливадије, да су подпуно неосновани гласови, распростра у иностранству, о тобожњој болести царичиној. — Царица свакодневно излази у шетњу пјешке и у колима.

Брисел, 26. новембра. Краљ трпи од реуматизма у мускулама. Све узбунљиве вијести поводом тога претјеране су, јер не постоји иикаква бојазан за живот краљев.

Биоград, 27. новембра Према листу „Политика“, министар војни наилазећи на потешкоће у Скупштини са стране финансијског одбора, по поводу новог зајма од 26 милиона, којег је затражио за наоружање војске, преко оног ранијег од 54 милиона, свео је своју тражњу на 7 милиона. — Та би свота имала послужити за градњу нових касарна, потребних услед повећања броја регимената.

Париз, 27. новембра. Листови доносе, да ће се француска ескадра, под адмиралом Пивертом, која сад крстари у источним водама, појавити скоро под Солуном, а за-тијем ће поћи у јадранско море, те ће крајем децембра п. н. кал. стићи под Бар. Том приликом ће адмирал Пиверт поћи на Цетиње да поздрави Књаза Николу, поводом јубилеја педесетогодишњице Његова владања.

Рим, 28. новембра. Ново министарство састављено је под предсједништвом Сониновим.

Биоград, 28. новембра. Услед држања финансијског одбора у Скупштини, који је одбио захтјев, а односно зајма од 7 милиона за градњу нових војничких касарна, министар војни поднио је оставку.

Позив на претплату

Првог јануара 1910 године истиче претплата многим нашим г. г. претплатницима, — зато се позивају исти — ако желе и даље наш лист примати — да изволе на вријеме обновити претплату, — како не би било прекидања у пошљици листа.

Претплату „Гласа Црногорца“ прима: за **Црну Гору, Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину и све друге земље** — само **Администрација „Гл. Црногорца“** на **Цетињу**. Кома је наручнице може претплату слати госп. **Вељку Рамановићу, Књ. Цр. агенту у Котор (Cattaro — Dalmatien)**.

„Глас Црногорца“ стаје: за **Црну Гору** на годину круна 8; — на пола године круна 4. — За **Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину**: на годину круна 12, — на пола године круна 6. — За све друге земље: на годину 20 франака у злату, — на пола године 10 франака у злату.

„Глас Црногорца“ неће се никоме слати — ко унапријед не пошаље претплату.

Претплата на „Глас Црногорца“ прима се само у годишњим и полугодишњим роковима. —

Цетиње, 28. новембра 1909 год.

Администрација „Гласа Црногорца“.

ОГЛАС

Петко Кликовац из Махале у Зети, при своме повратку из Америке, допутовао је на пароброду Хамбуршко-Америкаанске линије „Граф Валдерзе“ у Хамбург 24. јуна 1909, а како се поменутог Петку ништа даље не зна, нити се он коме јављао, то се моли сваки онај, који би што знао о Петку да неодложно о томе обавијести ово Министарство.

Бр. 2168. Из канцеларије Књ. Министарства Иностранних Дјела, 20. новембра 1909. на Цетињу

